

RIKSDAGENS
SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTT

Helsingfors
den 30 september 1994
Utlåtande nr 3

Till Jord- och skogsbruksutskottet

När riksdagen den 8 september 1994 remitterade regeringens proposition nr 162 med förslag till lag om avträdelsestöd för lantbruksföretagare samt till vissa andra lagar som har samband med den till jord- och skogsbruksutskottet för beredning bestämde den samtidigt att social- och hälsovårdsutskottet skall avge utlåtande i ärendet.

Vidare remitterade riksdagen den 8 september 1994 regeringens proposition nr 163 med förslag till lag om stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling samt till lag om ändring av 16 § lagen om pension för lantbruksföretagare till jord- och skogsbruksutskottet för beredning och bestämde samtidigt att social- och hälsovårdsutskottet skall avge utlåtande i saken.

Med anledning av ärendet har utskottet hört lantbruksrådet Juhani Tuisku vid jord- och skogsbruksministeriet, regeringsrådet Tuulikki Haikarainen vid social- och hälsovårdsministeriet, biträdande direktören Päivi Huotari vid Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt, finansielle ombudsmannen Antti Huhtamäki vid Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK, agrolögen Tage Ginström vid Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund, ombudsmannen Ismo Ojala vid Handelsträdgårdsförbundet och ombudsmannen Hannu Salo vid Frukt- och Bärödlarnas förbund.

Regeringen föreslår i proposition nr 162 en lag om avträdelsestöd för lantbruksföretagare. Med stöd av lagen kan lantbruksföretagare som avstår från att kommersiellt bedriva jordbruk eller arrenderar ut sina åkrar få avträdelsestöd. Avträdelsestödet skall ge tryggad inkomst åt dem som avstår från sitt jordbruk innan de får ålderspension. Lantbruksföretagare i åldern 55–64 år har rätt att få avträdelsestöd. Stödet kommer att vara lika stort som det sammantagna beloppet för full invalidpension enligt lagen om pension för lantbruksföretagare och folkpensionslagen. Stödet betalas ut tills lantbruksföretagaren får ålderspension. Kostnaderna för avträdelsestödet betalas av statens medel, men EU kommer att bidra

till finansieringen. Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt ansvarar för verkställigheten av avträdelsestödet i samråd med landsbygdsnäringsmyndigheterna.

I proposition nr 163 föreslår regeringen att ett nedläggningsstöd skall betalas till företagare som under 1995–1998 upphör med kommersiell växthusproduktion eller äppelodling. Ett viktigt villkor för nedläggningsstödet är att företagarna slutgiltigt upphör med växthus- eller äppelodling. Stödet är en engångsersättning och beloppet bestäms per företag utifrån hur omfattande den nedlagda produktionen är. Det sammantagna beloppet för nedläggningsstöd beräknas till 80 miljoner mark. De årliga kostnaderna uppgår till ungefär 20 miljoner mark. Kostnaderna för nedläggningsstödet betalas av statens medel.

Propositionerna hänger samman med budgetpropositionen för 1995 och avses bli behandlade i samband med den.

Verkställigheten av lagarna är beroende av om Finland blir medlem i EU eller inte. Tidpunkten för ikraftträdandet bestäms därför genom förordning.

Det stöd regeringens proposition nr 163 gäller är i första hand strukturpolitiskt. Social- och hälsovårdsutskottet anser det vara viktigt att det utreds om nedläggningsstödet borde samordnas med de socialpolitiska förmånerna och att propositioner i saken snabbt avläts till riksdagen.

Båda propositionerna innefattar ett förslag till ändring av 16 § lagen om pension för lantbruksföretagare. Ändringarna bör samordnas. Tekniskt sett är det möjligt att stryka lagrummet i någotdera lagförslaget under förutsättning att riksdagen under den fortsatta behandlingen ser till att lagrummet får den formulering det skall ha. Proposition nr 117 medför en del tekniska ändringar i 40 § i det första lagförslaget i proposition nr 162 och i 14 § i det första lagförslaget i proposition nr 163.

På grundval av det ovanstående och med hänvisning till propositionernas motivering finner

social- och hälsovårdsutskottet förslagen behövliga och ändamålsenliga. Utskottet anför vördsam

*att lagförslagen i övrigt bör godkännas utan ändringar,
men att det andra lagförslaget i proposition nr 162 bör förkastas och*

att 40 § i det första lagförslaget bör godkännas sålydande samt

att 14 § i det första lagförslaget i proposition nr 163 och

det andra lagförslaget i proposition nr 163 bör godkännas sålydande:

Regeringens proposition nr 162

1.

Lag

om avträdelsestöd för lantbruksföretagare

40 §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller för avträdelsestödet i tillämpliga delar dessutom 8 g, 9 och 9 a §§, 12 § 1 mom. 5 punkten, 16 §, 17 § 2 och 3 mom., 17 a §, 18 § 2 och 3 mom., 19 a §, 19

b § 1 och 2 mom. samt 19 d, (utesl.) 20, 21 och 21 a—21 e §§ lagen om pension för arbetstagare och 16—18 §§ samt 19 § 5 och 6 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.

(2—4 mom. såsom i regeringens proposition)

Regeringens proposition nr 163:

1.

Lag

om stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling

14 §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller för nedläggningsstödet i tillämpliga delar dessutom 16 §, 17 a §, 18 § 2 och 3 mom., 19 b § 1 och 2 mom., 19 d, (utesl.) 20, 21 och 21 a—21 e §§ lagen

om pension för arbetstagare samt 16, 17 och 18 §§ och 19 § 5 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.

(2 mom. såsom i regeringens proposition)

2.

Lag

om ändring av 16 § lagen om pension för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 16 § 1 mom. 4 punkten lagen den 14 juli 1969 om pension för lantbruksföretagare (467/69), sådant detta lagrum lyder i lag av den 18 december 1992 (1331/92), samt fogas till 16 § 1 mom., sådant det lyder i nämnda lag av den 18 december 1992, en ny 5 och 6 punkt, varvid den nuvarande 5 punkten blir en ny 7 punkt, som följer:

16 §

Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt har till uppgift att sköta:

(4 punkten såsom i regeringens proposition)

5) avträdelsestöden enligt lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (/),

(6 punkten såsom 5 punkten i regeringens proposition)

Ikraftträdelsestadgandet
(Såsom i regeringens proposition)

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Skinnari, vice ordföranden Taina, medlemmarna Ala-Harja, U. Anttila, Kemppainen,

Kuittinen, Mutttilainen, Nordman, O. Ojala, Perho-Santala, Puhakka, Puisto, Stenius-Kaukonen och Ääri samt suppleanten Kauppinen.

Avvikande åsikter

I

I proposition nr 162 med förslag till lag om avträdelsestöd för lantbruksföretagare föreslår regeringen att lantbruksföretagare i åldern 55—64 som avstår från sitt jordbruk, skall få avträdelsestöd. Stödet skall ge dem tryggad inkomst tills de blir berättigade till ålderspension. Avträdelsestödet är lika stort som det sammantagna beloppet för full invalidpension enligt lagen om pension för lantbruksföretagare och folkpensionslagen.

På senare år har vi i vårt land varit tvungna att ändra pensionslagstiftningen på flera punkter och höja pensionsåldern avsevärt för många andra grupper, t.ex. kommunala och statliga tjänstemän. Också vid individuell förtidspension är åldersgränsen över lag 58 år och det krävs inte bara uppnådd stipulerad pensionsålder, utan pensionstagaren måste också anföra hälsoskäl för pensioneringen.

Vi undertecknade anser att det strider mot lika behandling av alla medborgare att en grupp får så här mycket bättre villkor än andra. Dessutom kommer denna ändring säkert att leda till att många andra kräver sänkt pensionsålder, och det går som bekant inte an på grund av det trängda ekonomiska läget inom pensionssektorn.

På grundval av det ovanstående anser vi att 5 § i lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare bör ändras. Vi anser att lagen skall stipulera att en lantbruksföretagare skall ha fyllt 60 men inte 65 år när han avstår från sitt jordbruk.

Avträdelsestöd skall enligt förslaget också ges om jordbruket arrenderas ut, men arrendeinkomsterna beaktas inte i stödbeloppet. För att

arrendeinkomsterna skall kunna tas med i beräkningen måste 18 och 19 §§ ändras.

I 23 § regleras samordningen av stödet med invalidpension och vissa andra pensioner, men bara med kompletteringsdelen. Vi anser att hela avträdelsestödet skall samordnas.

Löntagare vid jordbruksföretag blir arbetslösa när jordbruk läggs ner. Till exempel Irland har ordnat saken så att jordbruksanställda omfattas av ett liknande EU-stött system.

I proposition nr 163 föreslår regeringen ett stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling. Nedläggningsstödet motiveras med ett eventuellt EU-medlemskap och de lönsamhetsproblem som eventuellt kommer att drabba branscherna om Finland blir medlem.

Det är synnerligen underligt och främmande för finländska förhållanden att företagarna inom en enda bransch skall få nedläggningsstöd. På senare år har hundratals små och medelstora företag råkat i trångmål på grund av nedgång i efterfrågan eller höga räntor på valutalån. Många företagare har tvingats ge ifrån sig sin och familjens hela egendom på grund av ekonomiska svårigheter och det har aldrig varit fråga om att samhället skall skynda till hjälp. När företagen har lagts ner har personalen blivit arbetslös.

Regeringen föreslår ett stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling trots att de utmålade lönsamhetsproblemen bara bygger på antaganden. Ett EU-medlemskap kommer visserligen att medföra en del risker för trädgårds- och äppelodlarna, men å andra sidan ger EU och den expanderande marknaden i Finlands närområden nya exportmöjligheter för växthus-

produktionen och äppelodlingen. Ett EU-medlemskap måste också ses som en möjlighet, inte bara som en risk. Den finländska växthus- och äppelodlingen har många fördelar (bl.a. rena produkter) som kommer att uppskattas allt mer i framtiden.

Också i statsfinansiellt perspektiv sett är det ett underligt drag att börja betala ut avträdelsestöd på det sätt som regeringen föreslår. Finland bör absolut inte bygga ut näringsstöden. Kalkylmässigt kommer det föreslagna avträdelsestödet att öka statens kostnader med ungefär 80 miljoner mark under fem år, men om man ser till investeringar som går om intet och företagare som blir arbetslösa är de ekonomiska förlusterna mycket mer omfattande.

Helsingfors den 30 september 1994

Jouko Skinnari

Kyllikki Mutttilainen

Virpa Puisto

II

Jag omfattar förslaget i den första avvikande åsikten att det första lagförslaget i proposition nr 163 bör förkastas.

Helsingfors den 30 september 1994

Outi Ojala

III

De pensions- och jordbrukspolitiska målen i regeringens proposition nr 162 är diffusa. Propositionen strider mot regeringens tidigare pensionspolitiska linje. Det är en stor utmaning för Finland att försöka dämpa ökningen i pensionsutgifterna de närmaste åren.

Jag anser att avträdelsepensionen bör betraktas i ett helhetsperspektiv. Om åldersgränsen för avträdelsestöd går vid 55 år är det naturligt att också löntagare kommer i åtnjutande av samma förmån. Om det inte blir så är det rättvisast att åldersgränsen för avträdelsestöd sätts vid samma ålder som för individuell förtidspension, dvs. vid 58 år. I så fall måste 5 och 22 §§ i den föreslagna lagen ändras. Det är vidare ändamålsenligt att

Vi anser att det inte finns några som helst grunder för att införa ett stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling.

Såsom utskottet framhåller i sitt utlåtande tas pensions-, sjukdoms-, försäkrings- och arbetslöshetsförmåner eller andra stöd inte med i räkningen när lantbruksföretagare får avträdelsestöd. Frågan måste snabbt utredas och nödvändiga lagändringar överlämnas till riksdagen.

På grundval av det ovanstående anför vi

att lagförslagen i proposition nr 163 bör förkastas.

arrendeinkomster beaktas när beloppet för avträdelsestöd bestäms. Detta kräver ändringar i 18 och 19 §§. Vidare måste det stadgas om samordning av grundbeloppet för avträdelsestöd i 23 §.

I proposition nr 163 föreslår regeringen ett stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling. Stödet bör inte ses som en socialpolitisk utan som en strukturpolitisk åtgärd. Jag anser att propositionen är mycket tvivelaktig och menar att den inte bör godkännas. Man kunde få ett bättre resultat utan att använda så mycket statliga medel om stödet under en övergångsperiod satsades på marknadsföring inom växthus- och äppelodlingen.

Helsingfors den 30 september 1994

Ulla Anttila

IV

Enligt propositionen ingår avträdelsestöd för jordbruksföretagare i det nationella EU-stödpaketet. Förslaget bygger på en EU-förordning om en stödordning för förtidspensionering från jordbruk, vilket betyder att verkställigheten kan finansieras med medel från EU.

RP nr 162

De nuvarande bestämmelserna om generationsväxlingspension och avträdelseersättning gäller fram till slutet av 1995. Åldersgränsen för stöden är 55 år. Vi accepterar att åldersgränsen fortfarande skall vara 55 år, eftersom vi anser att alla arbetstagare och företagare på samma sätt som lantbruksföretagare vid generationsväxling på grund av det rådande arbetslöshetsläget temporärt bör få möjligheter att pensionera sig vid 55 och arbetsgivarna i stället åläggas skyldighet att anställa yngre människor.

Den aktuella EU-förordningen medger att också jordbruksanställda förtidspensionerar sig. Vi föreslår därför att den föreliggande lagen kompletteras med lagrum om detta.

Vidare framhåller vi att jord- och skogsbruksutskottet bör kräva att regeringen avlåter propositioner med förslag till generationsväxlingspension för arbetstagare, tjänstemän och företagare som har fyllt 55 år. Detta gäller samtliga bran-

scher men är speciellt motiverat inom t.ex. företag i livsmedelskedjan eftersom ett EU-medlemskap kan leda till förlust av arbetsplatser.

Enligt den gällande lagen kan jordbruksföretagare inte få avträdelseersättning om de arrenderar ut jordbruksmarken och får arrendeinkomster. Vi anser att 18 § bör ändras för att arrendeinkomster skall kunna dras av från avträdelsestödet.

RP nr 163

I propositionen föreslår regeringen ett stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling. Det finns cirka 20 000 människor som lever på dessa näringsgrenar och en tredjedel av dem är arbetstagare. Vi anser att också dessa branscher bör beröras av den förtidspensionering vid 55 år som föreslås i RP nr 162, om nedläggningen av ett företag betyder att de förlorar sin arbetsplats.

Det är mycket svårt att uppbringa förståelse för regeringspartiernas kallsinniga inställning till dem som förlorar sitt jobb och till deras framtid, när de samtidigt är beredda att trygga villkoren för företagare inom jordbruk, växthusproduktion och äppelodling. Förslagen blir ännu mer orättvisa om man tänker på att företagare inom andra branscher inte har fått sin framtid säkrad på samma sätt.

Helsingfors den 30 september 1994

Marjatta Stenius-Kaukonen

Outi Ojala

